

Ugglehultsboken

Carl Magnus Peterson Jeremy Karlsson¹

October 2022

¹Redigering och modernisering år 2022

Innehåll

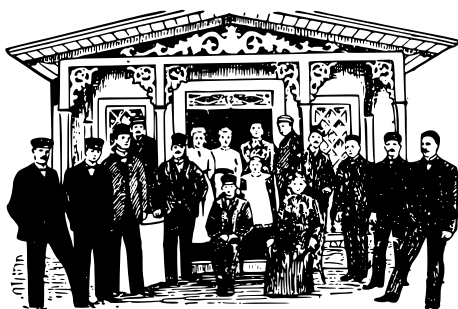
1	Till Ugglehult.	1
2	Första dagen vid Ugglehult.	5
3	Herr Peterson visar sin gård.	9

Kapitel 1

Till Ugglehult.

Vårt fosterland, vårt vida land! Dag och natt rulla vi fram å ilande tåg och se dock icke dina gränser. Ett par timmar är nog att flytta oss över andra betydande länder. Vårt vackra land, vårt rika land! Vilka skatter du rymmer i åkrar och ängar, i skogar och berg, i sjöar och forsar!

Här är rikedom nog, bara vi vore dugande nog. Men där brister det allt icke så litet. Vi behöva dem som väcka oss och lära oss och driva oss fram. Och sådana äro oss också givna.



Verandan vid Ugglehult med studiebesökare.

Vi äro långt inne i Smålands skogar, där man tror att ingenting annat finnes än stenar och ljung. Här ligger

Ugglohult, Carl M. Petersons gård, ett småbruk, en bondgård, eller en liten herrgård — det är ej gott att veta vad man rättast skall kalla den.

Tvåvåningshuset vid gården har en veranda av snidat, trä, från 7ilken vi taga den första överblicken. Rakt ned ifrån gården till den täcka sjön Stråken med dess holmar och uddar leder en av granhäckar kantad väg. Vattnet höjer sig i terasser. Hitom Stråken finnes en betydligt högre vattenyta. Det är en av herr Petersons konstgjorda fiskdammar, på vars yta ståtliga gäss simma omkring. Närmare gården se vi flockar av höns och kalkoner.

Dörrarna öppnas och ett glatt välkommen ljuder oss till mötes.

Ja, nog är det en liten herrgård, det intrycket stärkes, då vi hunnit inomhus. Här är så prydligt ordnat i den stora förstugan och i alla rummen. Här är så rymligt och rikt. Till höger är matsalen, där bordet oupphörligt dukas för resande gäster, till vänster herr Petersons arbetsrum och bibliotek. I husets bakre avdelning har fru Peterson sina arbetsrum, köket och hushållsmejeriet. En trappa upp är gästrum, bokhållares och elevers rum och en föreläsningssal med en svart tavla, som för tillfället upptager ett schema för utfodring av kor och en grundritning till en fiskdamm.

Här är en ständig ström av folk och post. Flera hundra långväga resande besöka årligen gården. Dessutom kommer oupphörligt folk från orten. För dem har herr Peterson inrättat ett privat postkontor, som han utan kostnad sköter. Han hämtar deras post från stationen och sorterar ut den i amerikanska fack, till vilka en var har sin egen nyckel. Det Ur betecknande för gården och ägaren.

Till Ugglehult kommer ortens befolkning med sitt smör, som Br format i vackra kilostycken och stämplas med nummer från varje gård, varefter det skickas till staden och röner en strykande åtgång. Posten, som nu kommer, innehåller ett brev från handlanden, som bara klagar över att han icke kan få smör nog. Till Ugglehult kom, medan vi voro där, den ena lantbrukaren efter den andra och

hämtade utsäden, som lantbrukare på andra håll ej ens känna till namnet, eller konstgödsel, som av herr Peterson var avpassad för de olika jordarnas behov.

I förstugan läses i stora bokstäver å ett anslag: Tid är pengar. Detta hindrar dock icke, att herr Peterson och hans fru offra sin tid åt andra. Den första dagen, då vi voro där, ägnade herr Peterson varje timme åt ett allmännyttigt företag i orten, den andra dagen sysselsatte han sig uteslutande med oss.

Kapitel 2

Första dagen vid Ugglehult.

Nu några ord om den första dagen. Den gav oss just den rätta bilden af vår värd.

Det gällde att i Smålands skogar leta ut platser för en planerad stor fiskodlingsanstalt — den skall bli den största i Norden och en av de största i världen. Bildad var en förening, som med stöd av sju hushållningssällskap skulle grunda en fiskeriskola för riket och driva försöksfiske i sjöar och försöksodling i dammar. Offentliga anslag av 25,000 kr. årligen äro att beräkna. En tysk fiskmästare är anställd.



Carl M. Peterson.

Detta vore något att få för vår ort, tänkte herr

Peterson. Där är redan fiskdammskultur. Herr Peterson själv har fiskdammar, och en annan person i orten driver fiskodling i stor utsträckning. Han säljer karp och sutare till Tyskland för tusentals kronor årligen.

Föl' att nå sitt mål, fiskodlingsanstaltens förläggande till Aneboda socken, har herr Peterson offrat otroligt med tid och arbete. Han hade visserligen icke egna marker att upplåta, men var ej mindre intresserad för det. Här var ju en möjlighet att höja belåningen. I stora volymer samlade han brev och beräkningar rörande fiskodling.

På middagen skulle till UGGLEHULT komma två representanter för föreningen, en direktör och en kapten. Tidigt på morgonen var herr Peterson i rörelse för att ordna arbetet vid sin gård. Sedan for han ut till skogsmarkerna och till markägarna för att avsluta de sista förberedelserna.

Så snart han hemkommit hade han att göra den ansträngande färden för andra gången, nu i sällskap med förenings-representanterna och den andre besökaren, som även fick följa med.

Sedan vi rest sä, långt vi kunde komma efter hästar vandrade vi till fots genom skogarna med herr Peterson i spetsen. Marschen varade i timtal, och herr Peterson tycktes känna varje Stig och varje snår, varje rännil och varje förändring i markens nivå. Varmt och övertygande framhöll han den hittills värdelösa markens lämplighet för det ändamål, varom här var fråga, och kunde icke nog prisa Vår Herre, som överallt kring myrarna lagt vallar av grus, alldeles som om han menat att världens största fiskeriförsöksstation här skulle komma till stånd. Han såg redan i andan att utefter grusåsarna, där vi marscherade, snart skulle anläggas vägar, där sju landshövdingar skulle fara fram för att inspektera vad som blivit gjort. Och när marschen var till ända hade herr Peterson i skogarna visat ut plats för 19 fiskdammar, tillsammans omkring 140 tunnland, ävensom lämpliga byggnadsplatser för det blivande institutet.

När vi återkommo till Ugglehult var där anordnad stor festmiddag. Herr Peterson förberedde oss själv på att huvudrätten skulle bli någonting riktigt fint. Och en synnerligen smakfull anrättning var det också. När måltiden led mot sitt slut fingo vi försöka gissa, vad slags kött det kunde vara. Men det kunde vi icke. Förvåningen blev allmän, då det upplystes att det var kanin. Det hade ingen trott att kanin kunde smaka på det sättet. Och herr Peterson hade fått tillfälle att övertyga sina gäster om en annan av sina satser, nämligen att kaninkötseln kan bli en sak av stor betydelse och att kaninkött är en läckerhet, om det anrättas så som fru Peterson förstår den konsten. Bordet upptog för övrigt bröd, som fru Peterson nyss bakat, sylter av bär från Smålands skogar och dricka som mor Sara bryggt.

Klockan 5 återvände föreningens representanter till stationen. Men för herr Peterson var hans arbetsdag i fiskodlingens tjänst därmed icke slut. På kvällen hade han kallat bönderna samman i en gård framme vid Aneboda kyrka. För tredje gången for han den ganska långa vägen dit. Nu skulle han för institutets räkning arrendera eller köpa den mark som behövdes. Det blev ett besvärligt göra, ej mindre besvärligt på sitt sätt än marschen i skogen. Men med herr Petersons förmåga att föra såväl ord som penna klarades även denna del av uppgiften. Omsorgsfullt genomgingos kontrakt med tjugtals punkter. Och när klockan var nio på kvällen hade herr Peterson på hand såväl marker som rännilar, tre vattenfall och en kvarn samt lämpliga byggnadsplatser för institutet.

Bättre kan man svårligen använda en arbetsdag.

Kapitel 3

Herr Peterson visar sin gård.

Den följande dagen ägnade han som sagt åt oss.

Hun började sin förevisning vid gödselstaden, där en av hans män höll på att täcka gödseln med jord. Han visade pressvatten-brunnen, som endast upptager pressvatten från gödseln, ty urinen uppsuges med torvströ i gödselrännor, som sakna avlopp. Han visade torvströtorkningen, med vilken en kvinna från orten var sysselsatt. Dagligen äro ett dussin personer i full verksamhet vid den lilla gården.

Han förde oss in i ladugården, där han har flera stora djur än tunnland, ty Ugglehult har 17 tunnland åker, men de stora djuren äro 20. Han visade de rymliga båsen eller rättare kättarna, där djuren stå två och två. Han visade krubbor och bindslen och anordningarna för djurens drickesvatten. Vi sågo koi Åsa, något gammal nu, men på sin tid mjölkande 5,000 liter eller mer än någon annan av de 783 korna i kontrollföreningen. Vi sågo kamrater till henne, som hade en otroligt hög mjölkproduktion

Utsikt från Ugglehult.

tion och fetthalt. Vi fingo veta att samtliga djuren voro uppdragna av herr Peterson själv och samtliga tuberkelfria. Vi fingo höra att han runt omkring i landet utsänt rena

ayrshiretjurar.

Vi se anslagen på ladugårdens väggar om kornas vätta våvd.

”Vi föras därnäst in i det lilla bokhållerikontoret vid sidan om ladugården. Här står mjölkvågen, på vilken varje mjölkspann väges, och här ligger mjölkboken, där varje resultat genast antecknas. Såväl mjölkvåg som mjölkbok, liksom så mycket annat vid Ugglehult, har konstruerats av herr Peterson eller under hans ledning och sprides härifrån ut över landet.

Herr Peterson visar oss rotfruktskällaren vid ingången till ladugården. Ett anslag på dörren anger att den rymmer 166 tunnor. Här är ännu ett stort lager av härliga morötter. Ro-vorna ha gått för länge sedan, betor och kålrötter ligga i stukor på fältet. Vi marschera upp på höskullen, där hövågen hänger på en takbjälke och där hö är uppvägt för envar av veckans dagar. För de äldre djuren finnas sju höbås och för ungdjuren sju. Vi titta in i kraftfodermagasinet, där kakor av alla slag blandas i vederbörliga mängder, sedan de passerat kakkrossen. Här intill ha vi sädesmagasinet med ett stort lager av guldregnshavre, som säljes som utsäde till höga pris. Säden är upplagd i luftiga lådor, som envar rymma tre fjärdedels hektoliter, och i stället för att omskyiflas tömmes den från låda till låda. Här är ock frörenseriet, där ortens klöverfrö sorteras, varefter de bästa kvalitéerna säljas för goda pris. En sak till sir att anteckna från detta departemang. I ett förrum finna vi två träställningar, en på vardera sidan, och säckar hänga på båda. Vid den ena ställningen läses på ett anslag: »Denna plats endast för söndriga säckar». Vid den andra: »Denna plats endast lör hela Säckar».

Vi besöka stallet, där anslag inom glas och ram angiva regler för hästens vård. Läsaren skall framdeles finna dem i dessa blad. Vi gå till hönshuset, som skötes av mor Sara enligt en hönsbok, som hon själv upprättat i ett handskrivet exemplar. Vi bliva framdeles i tillfälle att se vad den innehåller. Därinne i hönshuset finnas endast de

reglementerade sju möblerna, och mat-hoarna stå mycket riktigt i förstugan. Av rotfrukterna därinne på hönshusets golv är ej stort annat än skalen kvar. Noggrann räkenskap föres här liksom överallt annars. Gården säljer till mor Sara varje handfull säd, som hon ger åt hönsen, och köper

av henne varje ägg, som användes i hushållet. Räkenskaperna för ett år visa, att hon fått 456 kr. för sitt arbete, sodan allt vad hönsen förtärt blivit betalt. Hon hade då mellan 50 och 60 höns, 100 kalkoner och 7 eller 8 gäss. Vi se ett upplag av gäsägg, som äro värda 1: 50 stycket. Vi ge rundsävslådor för försäljning av ägg, delade i avdelningar för halva tjog, och av dessa avdelningar tar man med endast så många, som man för tillfället behöver.

Vi gå vidare. Vi passera bigården, där ramkupor äro uppställda i dubbla rader, och vi komma till samlingen av biredskap, som är ordentligt uppställd i ett rum för sig. Vi se honung i burkar och honung i askar. De senare äro fyllda av bien själva och därmed färdiga för servering på bordet.

Svinhuset är vår nästa station. De praktiska och renliga svinhoar, som herr Peterson vid sina föreläsningar visar i modell, finnas här i verkligheten. Hit hör också potatiskokaren, i vilken herr Peterson på en gång kokar avfallspotatis för hela vintern, varefter densamma nedgräves i jorden. Därpå föras vi till gässens och kalkonernas enldn bostäder. I ett särskilt litet hus finnas apparater och syror för provning av mjölkens fetthalt. Plit komma mjölkprov från ladugårdarna i trakten, 6ch omkring 8,000 sådana mjölkprov bestämmas och bokföras årligen.

Sedan vandra vi litet längre bort, till källan med fisksumpen, i vilken gäddor hållas på lager, och till stranden av sjön, där fiske bedrives, till ängen som vattnas med överrissling nu på våren, till den mångåriga gräsmarken, till fältet med gråvial och till åkerns olika skiften. Det är verkligen sant att stenmurarna kring dessa åkrar på sina ställen äro 20 fot breda. Här ligga stenmassor i oräknade tusental av lass. Täckdiken äro framdragna mellan stenarna i botten, och på sina ställen har berget

blivit genomsprängt för beredande av avlopp. Överallt ligga dock stenar kvar för att sprängas efter hand.

Vi beskåda trädgården med mer än 100 fruktträd av olika sorter, bärbuskar, jordgubbsland och rabarberplanteringar. Vi se drivbänkar och köksväxtsängar. Vi vandra bort åt gårdens andra sida, till mossen, där torvströ skördas på ytan och bränntorv upptages från de djupare lagren. Vi gå från fiskdamm till fiskdamm. »Här är något av det vackraste ni kan få skåda», säger herr Peterson och låter oss se ned i en vinterdamm, där ett stim av karpar och sutare håller på att vakna efter vinterdvalan. Han

sticker ned sin liäv och slänger en vacker sutarehona npp på marken. Därefter sticker han ned håven igen och får upp en ny sutare. Och så bär han de två till en nyanlagd damm, där ingen fisk förut finnes. Här kastar han ut dem i vattnet, där de blixtnabbt försvinna, och här skola de efter kort tid lämna tusental av yngel, som efterhand fördelas på nya dammar. Det blir mat för de fina borden i Berlin, dit karpen och sutaren säljas för 1: 50 kilo — för konsumenterna kostar den sedan 3 kr.

Sist besöka vi skogen, där herr Petersons hushållningssystem kanske firar sina vackraste triumfer. Han har ett par hundra tunnland skogsmark, som han systematiskt sköter. Det enda redskap han häi-7id behöver är en yxa. I stället för de eländiga buskarna på andra håll och en skogsgrund täckt av ogräs ser man här ett pelarvalv av raka stammar och nere vid marken ingenting annat än skogens mossor. På bestämda tider avverkas ett norr om fröskogen liggande och för vinden skyddat område. Och här uppträder snart ungskogen av sig själv, självsådd från fröskogen i söder. Alla träd, vilkas kronor solen icke når, avverkas för gårdens behov.

Detta är herr Petersons hela skogshushållningslära. En tjäder, som just nu flyger upp, erinrar oss emellertid, att den har en punkt till. Den innehåller att villebrådet skall skyddas och skördas. Herr Peterson har därom närmare utlåtit sig i

tryckta skrifter, som han utgivit.

